

Republika Hrvatska - Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Agencija za odgoj i obrazovanje - Hrvatsko kemijsko društvo

DRŽAVNO NATJECANJE IZ KEMIJE

učenici(ka) osnovnih i srednjih škola 2018.

Crikvenica, 22–25. travnja 2018.

NAPOMENA:

1. Zadatci se rješavaju 120 minuta.
2. Dopušteno je koristiti samo dobivenu tablicu periodnog sustava elemenata.
3. Zadatci se moraju rješavati na mjestu predviđenom za taj zadatak (**ne** koristiti dodatne papire). Ako nema dovoljno mjesta za rješavanje zadatka, može se koristiti poledina prethodne stranice.
4. Odgovori na postavljena pitanja ili račun (kompletan) **moraju** biti pisani **kemijskom olovkom ili tintom plave boje**, jer se u protivnom neće uzimati u obzir pri bodovanju. Ispravljeni odgovori se ne vrjednuju.

Prijavu ispuniti tiskanim slovima!

Prijava za: **zadani pokus**

razred

Zaporka:

POSTIGNUTI BODOVI

(pet brojeva i do sedam velikih slova)

(potpisi članova povjerenstva):

1. _____

2. _____

3. _____

OTKINUTI OVAJ DIO PRIJAVE I STAVITI GA U OMOTNICU S NAPISANOM ZAPORKOM
PRIJAVU ISPUNITI TISKANIM SLOVIMA

Prijava za: **zadani pokus**

razred

Zaporka (pet brojeva i do sedam velikih slova):

Ime i prezime učenici(ka)ce: _____ OIB: _____

Datum rođenja:

Mjesto rođenja:

Spol: 1. muški 2. ženski (zaokružiti)

Telefon/mobitel: _____

e-mail: _____

Puni naziv škole:

Šifra škole:

Adresa škole (ulica i broj):

Grad u kojem je škola:

Županija:

Ime i prezime mentor(a)ice:

Temeljne prirodne konstante

Brzina svjetlosti u vakuumu	c_0	$2,998 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$
Planckova konstanta	h	$6,626 \times 10^{-34} \text{ J s}$
Elementarni naboj	e	$1,602 \times 10^{-19} \text{ C}$
Masa mirovanja elektrona	m_e	$9,109 \times 10^{-31} \text{ kg}$
Masa mirovanja protona	m_p	$1,673 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Masa mirovanja neutrona	m_n	$1,675 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Atomska masena konstanta, unificirana atomska jedinica mase, dalton	$m_u, u, \text{ Da}$	$1,661 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Avogadrova konstanta	L, N_A	$6,022 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$
Boltzmannova konstanta	k, k_B	$1,381 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$
Molarna plinska konstanta	R	$8,314 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$
Faradayeva konstanta	F	$9,649 \times 10^4 \text{ C mol}^{-1}$
Molarni volumen idealnog plina ($p = 101,325 \text{ kPa}, t = 0 \text{ }^\circ\text{C}$)	V_m	$22,41 \text{ L mol}^{-1}$

POKUS 1

DOKAZIVANJE KATIONA U TVARIMA A, B i C

Cilj: Provesti fizikalno-kemijska ispitivanja i na osnovi opažanja i zaključaka odrediti katione u tvarima A, B i C

Pribor: Stalak za epruvete, 4 kivete, 3 epruvete, 3 kapalice, menzura od 5 mL

Kemikalije: Tvari A, B i C, kalijev heksacijanoferat(II), $K_4[Fe(CN)_6]$

KORAK 1. U kivetama 1, 2 i 3 nalaze se tvari A, B i C

ZADATAK 1. Zabilježite opažanja o tvarima A, B i C

Tvar A _____

Tvar B _____

Tvar C _____

KORAK 2. Dodajte u kivete 1, 2 i 3 po 2 mL destilirane vode i potresajte sadržaje.

ZADATAK 2. Zabilježite opažanja u kivetama 1, 2 i 3 .

Kiveta 1 _____

Kiveta 2 _____

Kiveta 3 _____

KORAK 3. U kivetu 4 stavite po 5 kapi sadržaja iz kiveta 1, 2 i 3.

ZADATAK 3. Zabilježite opažanja u kiveti 4.

Kiveta 4 _____

Na **POKUS 1** se vraćate kad pripremite sve za **POKUS 2**

UKUPNO BODOVA NA 1. STRANICI :

	6,5
--	-----

POKUS 2

UZLAZNA KROMATOGRAFIJA NA PAPIRU

Cilj: Odijeliti katione tvari A, B i C uzlaznom kromatografijom na papiru i izračunati R_f vrijednosti za svaki kation.

Pribor: Menzura od 100 mL, nosač za papir, staklena kapilara

Kemikalije: Otopina iz kivete 4, otapalo za kromatografiju (96%-tni etanol i 5 mol/L HCl u omjeru 90 mL : 10 mL), kalijev heksacijanoferat(II), $K_4[Fe(CN)_6]$, kromatografski papir Whatman No.1

KORAK 4. Na pripremljenoj traci kromatografskog papira označite startnu crtu tehničkom olovkom 3 cm od jednog kraja trake.

KORAK 5. Staklenu kapilaru uronite u otopinu u kiveti 4.

ZADATAK 4. Što se dogodilo u kapilari? Objasnite pojavu.

_____

KORAK 6. Kapilaru izvadite iz kivete 4 i dotaknite njome kromatografsku traku na sredini startne crte da dobijete krug otopine promjera oko 2-3 mm, ne više. Sačekajte 5 minuta da se uzorak otopine osuši.

ZADATAK 5. Zabilježite opažanja na traci.

_____

KORAK 7. U menzuru od 100 mL ulijte otapalo za kromatografiju do volumena od 20 mL. Traku kromatografskog papira učvrstite za nosač i uronite u otapalo u menzuri, ali tako da startna crta s uzorkom ne bude uronjena u otapalo.

ZADATAK 6. Zabilježite opažanja u menzuri nakon uranjanja trake u otapalo.

_____

Kromatografiranje traje oko 30 minuta. Vraćate se na prvi pokus.

KORAK 8. Iz kiveta 1, 2 i 3 kapalicom prebacite po 15 kapi otopina u epruvete 1, 2 i 3. Svakoju otopini dodajte 5 kapi otopine kalijeva heksacijanoferata(II), potresite sadržaj i zabilježite opažanja.

UKUPNO BODOVA NA 2. STRANICI :

	2
--	---

Epruveta 1 _____

Epruveta 2 _____

Epruveta 3 _____

ZADATAK 7. Došlo je vrijeme da utvrdimo koji je kation prisutan u tvari A. Osim napravljenih ispitivanja i zapažanja možemo reći da je prisutan u modroj galici i sastojak je sredstava za zaštitu bilja. Napišite ime i kemijsku oznaku za kation u tvari A.

_____

ZADATAK 8. Kation u tvari B ima elektronsku konfiguraciju $[\text{Ar}]3d^7$ i poznata je vrsta stakla plave boje u kojemu je njegov oksid. Napišite ime i kemijsku oznaku za kation u tvari B.

_____

ZADATAK 9. Kation u tvari C je veoma poznati metal i zelena boja staklenih boca potječe od njegova (III) oksida. Napišite ime i kemijsku oznaku za kation u tvari C.

_____

ZADATAK 10. Potrebno je pripremiti 50 g vodene otopine bakrova(II) klorida dihidrata masenog udjela soli 17,5 %.

A) Izračunajte masu bakrova(II) klorida dihidrata za pripremu otopine

B) Izračunajte masu vode za pripremu otopine bakrova(II) klorida dihidrata

ZADATAK 11. Za pripremu otapala za kromatografiju odmjereno je 20,7 mL koncentrirane otopine klorovodične kiseline masenog udjela 37 % i gustoće 1,19 g/mL. Izračunajte masu klorovodične kiseline u koncentriranoj otopini.

UKUPNO BODOVA NA 3. STRANICI :

	9
--	---

Ako je proteklo 30 minuta možemo završiti **POKUS 2**.

KORAK 9. Nakon 30 minuta kromatografiranja otapalo se na papirnoj traci podiglo za 5-6 cm. Izvadite traku iz menzure i skinite sa nosača. Odmah označite s tehničkom olovkom položaj fronte otapala, visinu do koje se podiglo otapalo. Traku osušite na zraku laganim pokretima trake ili fenom.

ZADATAK 12. Zabilježite opažanja na traci nakon sušenja.

_____

KORAK 10. Osušenu traku pažljivo natopite ili pošpricajte reagensom za detekciju kalijevim heksacijanoferatom(II) i osušite sa staničevinom (celuloznom vatom) ili fenom.

ZADATAK 13. Zabilježite opažanja na traci nakon prskanja s reagensom kalijevim heksacijanoferatom(II).

_____

KORAK 11. Označite olovkom kao jednu točku najintenzivniji dio svake mrlje. Izmjerite s trokutom (ravnalom) duljine puta svake mrlje i otapala od startne crte. Podatke unesite u *Tablicu 1*.

ZADATAK 14. Izračunajte R_f vrijednosti za svaku mrlju.

ZADATAK 15. Odredite kojoj boji mrlje odgovara koji kation.

UKUPNO BODOVA NA 4. STRANICI :

	13,5
--	------

Tablica 1.

Kation	Boja mrlje	Duljina puta mrlje d / mm	Duljina puta otapala $d(\text{otapalo})$	$R_f = d(\text{mrlja}) / d(\text{otapalo})$

ZADATAK 16. Izračunajte maseni udio vode u željezovom(III) kloridu heksahidratu, $\text{FeCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$.

1. stranica

2. stranica

3. stranica

<div></div>	+	<div></div>	+	<div></div>
-------------	---	-------------	---	-------------

4. stranica

5. stranica

Ukupni bodovi

<div></div>	+	<div></div>	+	<div></div>	<div>40</div>
-------------	---	-------------	---	-------------	---------------

UKUPNO BODOVA NA 5. STRANICI :

<div></div>	<div>9</div>
-------------	--------------